

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kolmas koda)

3. aprill 2025*

Eelotsusetaotlus – Töötajate vaba liikumine – ELTL artikkel 45 – Advokaadid – Advokaadikandidaatide väljaõpe – Territoriaalne piirang – Riigisisised õigusnormid, mis nõuavad advokaadikandidaadi väljaõppeperioodi läbimist advokaadi juures, kelle registreeritud asukoht on selle riigi territooriumil

Kohtuasjas C-807/23,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Oberster Gerichtshofi (Austria kõrgeim üldkohus) 16. oktoobri 2023. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 29. detsembril 2023, menetluses

Katharina Plavec

versus

Rechtsanwaltskammer Wien,

EUROOPA KOHUS (kolmas koda),

koosseisus: koja president C. Lycourgos, kohtunikud S. Rodin (ettekandja), N. Piçarra, O. Spineanu-Matei ja N. Fenger,

kohtujurist: P. Pikamäe,

kohtusekretär: osakonnajuhataja D. Dittert,

arvestades kirjalikku menetlust ja 27. novembri 2024. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Katharina Plavec, esindajad: *Rechtsanwälte* S. Schwab ja J. P. Willheim,
- Rechtsanwaltskammer Wien, esindajad: *Rechtsanwalt* R. Gerlach ja T. Simek,
- Austria valitsus, esindajad: A. Posch, A. Bell, G. Eberhard ja P. Thalmann,
- Horvaatia valitsus, esindaja: G. Vidović Mesarek,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

- Rootsi valitsus, esindaja: H. Eklinder,
- Euroopa Komisjon, esindajad: B.-R. Killmann ja J. Szczodrowski,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb ELTL artikli 45 tõlgendamist.
- 2 Taotlus on esitatud Katharina Plavecí ja Rechtsanwaltskammer Wiener (Viini advokatuur, Austria) (edaspidi „RAK“) vahelises kohtuvaidluses selle üle, et jäeti rahuldamata K. Plavecí taotlus esiteks kanda ta advokaadikandidaatide nimekirja ja teiseks väljastada tunnistus tema õiguse kohta tegutseda kohtus esindajana piiratud ulatuses 15. juuli 1868. aasta määruse advokaadikutse kohta (Rechtsanwaltsordnung) (*RGBl.* nr 96/1868) 20. aprilli 2023. aasta redaktsioonis (*BGBI.* I 39/2023) (edaspidi „RAO“) § 15 lõike 3 tähenduses.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 ELTL artiklis 45 on sätestatud:
 - „1. Tagatakse töötajate liikumisvabadus [Euroopa Liidu] piires.
 - 2. Selline liikumisvabadus nõuab igasuguse kodakondsusel põhineva liikmesriikide töötajate diskrimineerimise kaotamist nii töölevõtmisel, töö tasustamisel kui ka muude töötingimuste puhul.
- [...]“.
- 4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 1998. aasta direktiivi 98/5/EÜ, millega hõlbustatakse alalist tegutsemist advokaadi kutsealal muus liikmesriigis kui see, kus omandati kutsekvalifikatsioon (EÜT 1998, L 77, lk 36; ELT eriväljaanne 06/03, lk 83), põhjenduses 1 on märgitud:
 - „[ELTL artikli 26] kohaselt hõlmab siseturg sisepiirideta ala; [ELTL artikli 4 lõike 2 punkti c] kohaselt on isikute ja teenuste vaba liikumise takistuste kõrvaldamine liikmesriikide vahel üks [liidu] eesmärke; liikmesriikide kodanike jaoks tähendab see muu hulgas võimalust tegutseda kutsealal füüsilisest isikust ettevõtja või palgatöötajana ka muus liikmesriigis kui see, kus nad omandasid kutsekvalifikatsiooni“.

5 Sama direktiivi artikli 1 lõige 1 näeb ette:

„Käesoleva direktiivi eesmärk on hõlbustada alalist tegutsemist advokaadi kutsealal füüsilisest isikust ettevõtja või palgatöötajana ka muus liikmesriigis kui see, kus isik omandas kutsekvalifikatsiooni.“

6 Selle direktiivi artikli 10 lõikes 1 on sätestatud:

„Oma päritolumaa kutse nimetuse alusel praktiseeriv advokaat, kes on tegelikult ja korrapäraselt tegutsenud vastuvõtvast liikmesriigis kõnealuse riigi õiguse, sealhulgas ühenduse õiguse alal vähemalt kolm aastat, vabastatakse vastuvõtvast liikmesriigis advokaadi kutsealal tegutsema hakkamise eesmärgil [nõukogu 21. detsembri 1988. aasta] direktiivi 89/48/EMÜ [vähemalt kolmeaastase kutseõppe läbimisel antavate kõrgharidusdiplomide tunnustamise üldsüsteemi kohta (EÜT 1989, L 19, lk 16; ELT eriväljaanne 05/01, lk 337)] artikli 4 lõike 1 punktis b sätestatud tingimustest; „*tegelik ja korrapärane tegevus*“ tähendab tegelikku tegevust ilma muude katkestusteta peale igapäevaelust tulenevate.

[...]“.

Austria õigus

7 RAO §-s 2 on sätestatud:

„1. Advokaadina tegutsemiseks nõutav erialane praktika on tingimata õiguslane tegevus kohtus või prokuratuuris ja advokaadi juures; see võib seisneda ka õigusalasest tegevuses notari juures, või kui tegevus on advokaadi kutsealal tegutsemiseks oluline, siis haldusasutuses, ülikoolis, audiitorina või maksunõustajana. [...] Kutsealast praktikat advokaadi juures võetakse arvesse ainult juhul, kui see on põhitegevus, mida ei takista teisel kutsealal tegutsemine. [...]“

2. Kutselane praktika lõike 1 tähenduses kestab viis aastat, millest vähemalt seitse kuud tuleb töötada Austria kohtus või prokuratuuris ja vähemalt kolm aastat advokaadi juures Austrias.

3. Kutsealase praktika selle aja hulka, mis ei pea tingimata hõlmama kohustuslikku Austria kohtus, prokuratuuris või advokaadi juures töötamise aega, arvatakse lisaks:

[...]

2) lõikes 1 nimetatud kutsealase praktikaga samaväärne tegevus välisriigis, kui see valmistab ette advokaadi kutsetegevuseks;

3) mis tahes muu praktiline õiguslane tegevus, millega tegeldakse oma riigi territooriumil või välisriigis, kui see tegevus oli vajalik advokaadi kutsealal tegutsemiseks ja kui sellega tegeldi nõuetekohaselt kvalifitseeritud isiku või organisatsiooni vastutusel.

Advokatuuri komisjon kehtestab suunised selle kohta, mis tingimustel ja millises ulatuses võetakse arvesse punktides 2 ja 3 nimetatud kutsealast praktikat; [...] Suunised avaldatakse advokatuuri veebisaidil ja need jäävad sinna üles püsivalt.

[...]“.

8 Viidatud määruse § 15 lõigetes 3 ja 4 on sätestatud:

„3. Kui seadus ei näe ette kohustust osaleda menetluses advokaadi esindusel, võib advokaati tema vastutusel kõikides kohtuastmetes ja ametiasutustes esindada advokaadi juures töötav iga advokaadikandidaat; siiski ei ole advokaadikandidaadil lubatud allkirjastada kohtule ja ametiasutustele esitatavaid dokumente.

4. Advokatuuri komisjon on kohustatud advokaadi juures praktikat sooritavale advokaadikandidaadile väljastama dokumendid, millest nähtub [...] tema [piiratud] esindusõigus lõike 3 tähenduses.“

9 Nimetatud määruse § 30 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Advokaadikandidaatide nimekirja kandmiseks tuleb advokaadibüroos praktika alustamisel saata [advokatuuri] komisjonile teade, millele on lisatud tõendid Austria, Euroopa Liidu liikmesriigi, Euroopa Majanduspiirkonna lepingu osalisriigi või Šveitsi Konföderatsiooni kodakondsuse omamise ja Austria õiguse erialal kõrghariduse omandamise kohta [...]. Advokaadibüroos läbitava praktika aega arvestatakse alles alates kõnealuse teate kättesaamise kuupäevast.

[...]“.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 10 K. Plavec töötas alates 2022. aasta jaanuarist palgatöötajana Maini-äärses Frankfurdis (Saksamaa) asuvas advokaadibüroos Jones Day, kus ta läbis kutsealast praktikat Austria advokaadi KI juures, kes oli selles büroos partner. K. Plavec saatis 14. jaanuari 2022. aasta e-kirjaga RAKile taotluse kanda ta advokaadikandidaatide nimekirja ja väljastada talle ette nähtud tunnistus õiguse kohta tegutseda kohtus esindajana piiratud ulatuses advokatuuri põhikirja § 15 lõike 3 tähenduses.
- 11 RAKi palvel esitas K. Plavec 7. märtsi 2022. aasta kirjas järgmised täpsustused. Tema elukoht ja harilik viibimiskoht olid Maini-äärses Frankfurdis ning tema teine elukoht oli Viinis (Austria). Tema tegevus puudutas üksnes Austria õigust. Austria õiguse küsimusi hõlmavates asjades oli ainus talle juhiseid andma volitatud isik tema praktikajuhendaja KI, kes nõustab advokaadibüroos Jones Day Austria ja teisi kliente Austria õiguses ning esindab neid Austria ametiasutustes ja kohtutes. Praktika jooksul suhtles K. Plavec seega KI klientide esindamise raames mitu korda nädalas Austria haldusasutuste ja kohtutega.
- 12 RAKi pädev talitus jättis 14. juuni 2022. aasta otsusega RAO § 30 lõike 1 alusel koostoimes § 2 lõikega 2 K. Plavec'i taotluse rahuldamata põhjendusel, et ta ei olnud teinud oma praktikat advokaadi juures, kelle asukoht on Austrias.
- 13 31. augustil 2022 lahkus K. Plavec kabinetist Jones Day.
- 14 RAKi komisjon jättis 14. juuni 2022. aasta otsuse peale esitatud vaide 6. septembri 2022. aasta otsusega rahuldamata. Selles 6. septembri 2022. aasta otsuses on muu hulgas märgitud, et KI on Austrias advokaadi kutsealale pääsemiseks sooritada tuleva eksami komisjoni liige ja et ta tegutseb advokaadina, kes on määratud esindama õigussubjekte Austrias tasuta õigusabi mehhanismi alusel. Sellega seoses on KI-l lisaks Maini-äärses Frankfurdis asuvale büroole Viinis asuv kabinet, mille jaoks ta määras RAO kohaselt asendajaks ühe teise Austria advokaadi. Seega loetakse ta alates 15. novembrist 2016 eemalviibivaks püsiva välisriigis viibimise tõttu.

- 15 K. Plavec ja KI esitasid 6. septembri 2022. aasta otsuse peale apellatsioonkaebuse Oberster Gerichtshofile (Austria kõrgeim üldkohus), kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus, paludes see otsus tühistada ja teha RAKile ettekirjutus kanda K. Plavec advokaadikandidaatide nimekirja ajavahemikuks 14. jaanuarist 2022 kuni 31. augustini 2022.
- 16 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et tema lahendatava kohtuvaidluse ese puudutab üksnes küsimust, kas ja kui jah, siis millisel ajavahemikul olid K. Plavec advokaadikandidaatide nimekirja kandmise tingimused täidetud, kuna ta lahkus advokaadibüroost Jones Day 31. augustil 2022. Lisaks, kuna KI-l puudub isiklik huvi selle vastu, et K. Plavec kantaks tagasiulatuvalt advokaadikandidaatide nimekirja, jättis eelotsusetaotluse esitanud kohus tema apellatsioonkaebuse vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata.
- 17 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et RAO § 2 lõikest 2 ja § 30 lõikest 1 tuleneb nende koostoimes, et advokaadiks saamise eelduseks olevast viieaastasest kohustuslikust kutsealasest praktikast peab vähemalt kolme aasta ja seitsme kuu pikkune ajavahemik olema läbitud Austria territooriumil, kusjuures vähemalt kolm aastat sellest tuleb sooritada advokaadi juures. See kohus märgib, et kui advokaadikandidaadi töökoht asub väljaspool Austriat, ei saa Austria pädev advokatuur pöörduda advokaadibüroosse, kus töötab advokaadikandidaat, et täita oma seadusjärgset ülesannet praktikanti ja praktikajuhendajast advokaati kontrollida, kusjuures viimane on kohustatud tagama advokaadikandidaadi täieulatusliku väljaõppe advokaadi kutsealal tegutsemiseks.
- 18 Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab, et RAO § 2 lõike 3 punkti 2 kohaselt võib seda katseaja osa, mille K. Plavec KI juures läbis, seevastu arvesse võtta osana katseajast, mida võib läbida välismaal.
- 19 Mis puudutab tema menetluses oleva vaidluse asjaolusid, siis märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et K. Plavec praktika ei ole läbitud Austrias, ehkki ta töötas Austria advokatuuri kuuluva advokaadi juhtimisel Austria õiguse valdkonnas.
- 20 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et tekib küsimus, kas riigisisised õigusnormid, mis näevad ette, et osa advokaadikandidaadi kutsealasest väljaõppest tuleb tingimata läbida selle riigi territooriumil, on vastuolus töötajate vaba liikumisega, samas kui teise osa sellest ajavahemikust võib läbida välismaal.
- 21 Ta leiab, et sellised sätted on igal juhul sobivad ja kooskõlas liidu õigusega kaitstud väärtustega. Sellega seoses rõhutab ta eelkõige, et direktiivi 98/5 artikli 10 lõige 1 seab päritoluliikmesriigi väljastatud kutsenimetuse alusel praktiseeriva advokaadi kutsealal tegutsema hakkamise õiguse vastuvõtvas liikmesriigis sõltuvusse sellest, kas ta on tegelikult ja korrapäraselt tegutsenud esimesena nimetatud liikmesriigis vähemalt kolm aastat. Kui vastuvõtvas liikmesriigis saadud praktilise kogemuse nõue on kohaldatav advokaatidele, kellel on juba õigus tegutseda oma kutsealal oma päritoluliikmesriigis ja kes on seal praktikas juba tegutsenud, võib advokaadikandidaatidele advokaadi kutsealale pääsemise suhtes *a fortiori* kehtida selline nõue.
- 22 Lisaks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et selline tegevus, millega K. Plavec tegeles Maini-äärses Frankfurdis, ei saa isegi kaasaegseid sidevahendeid arvesse võttes olla sama intensiivne kui selline kontakt Austria kohtute ja haldusasutustega, mille tagab väljaõpe Austrias asuvas advokaadibüroos. Lisaks on vähetõenäoline eeldada, et K. Plavec soovis sõita spetsiaalselt Maini-äärsest Frankfurdist Austriasse, et osaleda kohtuistungitel kohtutes ja haldusasutustes, arvestades asjaolu, et tunnistus kohtus esindajana tegutsemise õiguse kohta, mille ta soovis saada,

annab üksnes väga piiratud esindusõiguse, nimelt peamiselt Bezirksgerichtide (esimese astme kohtud, Austria) pädevusse kuuluvates tsiviilõiguslikes vaidlustes. Viimaseks praktiseeris K. Plavec praktikajuhendajast advokaat peamiselt Austria vahekohtumenetlusõiguse valdkonnas, samas kui praktikajuhendajast advokaadid on kohustatud RAO kohaselt pakkuma advokaadikandidaatidele täieulatuslikku väljaõpet.

- 23 Neil asjaoludel otsustas Oberster Gerichtshof (kõrgeim üldkohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas töötajate vaba liikumist käsitlevat ELTL artiklit 45 tuleb tõlgendada nii, et viidatud sättega on vastuolus riigisisised õigusnormid, mis kehtestavad Austria advokaadikandidaatide nimekirja kandmiseks tingimuse, et üks osa advokaadikandidaadi praktikast (väljaõppe aeg) tuleb tingimata läbida advokaadikandidaadina Austrias asuvas advokaadibüroos, see tähendab Austria territooriumil [...], ja praktika selle osa läbimiseks ei piisa tegevusest teises Euroopa Liidu liikmesriigis asuvas advokaadibüroos, isegi kui sealne tegevus keskendub Austria õigusele ja toimub sellise advokaadi järelevalve all, kellel on õigus tegutseda Austrias advokaadi kutsealal?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 24 Oma küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas ELTL artiklit 45 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis kohustavad läbima advokaadi kutsealale pääsemiseks vajaliku kutsealase praktika – mille jooksul on advokaadikandidaadil teatavas ulatuses õigus tegutseda esindajana selle liikmesriigi kohtutes – advokaadi juures, kelle asukoht on selles liikmesriigis, välistades võimaluse, et seda praktikat võiks sooritada advokaadi juures, kelle asukoht on teises liikmesriigis, kuigi see advokaat on esimesena nimetatud liikmesriigi advokatuuri liige ja selle praktika raames läbitud tegevus puudutab esimesena nimetatud liikmesriigi õigust.
- 25 Selle kohta olgu märgitud, et kui kutsealal tegutsemise alustamise tingimused ei ole ühtlustatud, on liikmesriikidel õigus kindlaks määrata sellel kutsealal tegutsemiseks vajalikud teadmised ja kvalifikatsioon (17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus Onofrei, C-218/19, EU:C:2020:1034, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 26 Kuna advokaadi kutsealal tegutsema asumise tingimused sellise isiku puhul, kellel ei ole õigust tegutseda advokaadina üheski liikmesriigis, ei ole käesoleval hetkel liidu tasandil ühtlustatud, on nende tingimuste kindlaks määramine liikmesriikide pädevuses (17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus Onofrei, C-218/19, EU:C:2020:1034, punkt 25).
- 27 Sellest tuleneb, et käesoleval juhul ei ole liidu õigusega vastuolus, kui liikmesriigi õigusnormidega on seatud advokaadi kutsealal tegutsema asumise tingimuseks see, et omatakse vajalikuks peetud teadmisi ja kvalifikatsiooni (17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus Onofrei, C-218/19, EU:C:2020:1034, punkt 26), mis võib hõlmata kutsealast praktikat.
- 28 Liikmesriigid peavad siiski teostama oma pädevust selles valdkonnas, järgides EL toimimise lepinguga tagatud põhiõigusi, ning selle kohta vastu võetud riigisisised sätted ei tohi endast kujutada muu hulgas ELTL artikliga 45 tagatud põhivabaduse tõhusa kasutamise põhjendamatut takistust (17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus Onofrei, C-218/19, EU:C:2020:1034, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 29 Tuleb asuda seisukohale, et sellised liikmesriigi õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjas, kuuluvad ELTL artikli 45 kohaldamisalasse, isegi kui need reguleerivad praktikat, mis on osa advokaadi kutsealal tegutsema hakkamist võimaldavast väljaõppest, kuna asjaomased juristid läbivad oma praktikat töötasu saava töötajana (vt analoogia alusel 13. novembri 2003. aasta kohtuotsus *Morgenbesser*, C-313/01, EU:C:2003:612, punkt 60). Käesoleval juhul nähtub Euroopa Kohtule esitatud toimikust, et K. Plavec sai oma praktika ajal Jones Day büroos töötasu.
- 30 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on kõigi isikute vaba liikumist käsitlevate EL toimimise lepingu sätete, samuti ELTL artikli 45 eesmärk hõlbustada liikmesriikide kodanike igasugust kutsetegevust liidu piires ning nende sätetega on vastuolus meetmed, mis võivad asetada need kodanikud ebasoodsasse olukorda, kui nad soovivad töötada mõne teise liikmesriigi territooriumil (16. novembri 2023. aasta kohtuotsus komisjon *vs.* Madalmaad (pensioniõiguste ülekandmine), C-459/22, EU:C:2023:878, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 31 Riigisisised õigusnormid, mis takistavad liikmesriigi kodanikul lahkumast päritoluriigist või heidutavad teda seda tegemast, et kasutada oma õigust liikumisvabadusele, kujutavad endast selle vabaduse piirangut, isegi kui neid kohaldatakse sõltumatult asjaomaste töötajate kodakondsusest (11. juuli 2019. aasta kohtuotsus *A*, C-716/17, EU:C:2019:598, punkt 17 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 32 Lisaks on Euroopa Kohus juba otsustanud, et ELTL artikliga 45 on põhimõtteliselt vastuolus riigisisene meede, mis käsitleb advokaadi kutsealal tegutsema asumiseks muus liikmesriigis kui meetme võtnud liikmesriigis omandatud töökogemuse arvessevõtmise tingimusi ja mis võib takistada liidu kodanikel, sealhulgas nimetatud meetme kehtestanud liikmesriigi kodanikel, EL toimimise lepinguga tagatud põhivabaduste kasutamist või muuta selle vähem atraktiivseks (17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus *Onofrei*, C-218/19, EU:C:2020:1034, punkt 30). Sama kehtib riigisiseste õigusnormide kohta, mis välistavad selle töökogemuse arvesse võtmise, mis tuleb omandada advokaadi kutsealal tegutsema asumiseks vajaliku erialase praktika teatavas osas, üksnes põhjusel, et see osa katseajast läbitakse advokaadi juures, kelle asukoht on teises liikmesriigis.
- 33 Sellest järeldub, et niisugused liikmesriigi õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjas ja mis näevad ette, et advokaadi kutsealal tegutsema asumiseks vajaliku kutsealase praktika konkreetne osa tuleb läbida advokaadi juures, kelle asukoht on selles liikmesriigis, kujutavadki endast piirangut ELTL artikliga 45 tagatud liikumisvabaduse suhtes, kuna need võivad takistada selle liikumisvabaduse kasutamist või muuta selle vähem atraktiivseks, piirates nende kodanike võimalust tegutseda oma kutsealal, advokaadikandidaadina, advokaadi juures, kelle asukoht on teises liikmesriigis.
- 34 Vastupidi sellele, mida väidab Austria valitsus oma kirjalikes seisukohtades, ei lükka seda järeldust ümber asjaolu, et nende õigusnormide kohaselt võib mitmekuulist katseaega välismaal tunnustada kui praktika teist osa. Nimelt, kuna leitakse, et kolmeaastane praktika advokaadi juures, mis vastab praktika sellele osale, mis on põhikohtuasjas vaidluse all, tuleb tingimata läbida advokaadi juures, kelle asukoht on Austrias, takistavad need õigusnormid advokaadi kutsealal tegutsema asuda soovitel juristidel praktika viimati nimetatud osa jooksul tugineda ELTL artikliga 45 tagatud vaba liikumise õigusele.

- 35 Selline liikumisvabaduse piirang on lubatud üksnes tingimusel, et esiteks on see põhjendatud ülekaaluka üldise huviga ja teiseks järgib see proportsionaalsuse põhimõtet, mis tähendab, et see on sobiv, et tagada taotletava eesmärgi saavutamine ühtselt ja süstemaatiliselt, ega lähe kaugemale sellest, mis on eesmärgi saavutamiseks vajalik (17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus Onofrei, C-218/19, EU:C:2020:1034, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 36 Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib sisuliselt, et põhikohtuasjas kõne all olevate õigusnormide eesmärk on kaitsta õigusteenuste saajaid ja tagada korrakohane õigusemõistmine. Nimetatud eesmärgid kuuluvad nende eesmärkide hulka, mida võib pidada ülekaalukaks üldiseks huviks, mis võib õigustada töötajate vaba liikumise piiranguid (17. detsembri 2020. aasta kohtuotsus Onofrei, C-218/19, EU:C:2020:1034, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 37 Lisaks ei näi liikmesriigi õigusnormid, mis seavad advokaadikandidaatide nimekirja kandmise tingimuseks selle, et osa kutsealasest praktikast läbitakse advokaadi juures, kelle asukoht on selles liikmesriigis, iseenesest olevat nimetatud eesmärkide saavutamise tagamiseks sobimatud.
- 38 Esiteks võivad sellised õigusnormid aidata tagada, et jurist, kes soovib saada liikmesriigis advokaadiks, omandab enne seda, kui ta võib asuda sellel kutsealal tegutsema, tegeliku kogemuse õiguse praktiseerimisel selles liikmesriigis ning advokaatidele kehtivate normide ja tavade kohta, mis reguleerivad nende suhteid selle liikmesriigi kohtute ja ametiasutustega. Teiseks on pädevatel asutustel tavaliselt võimalik hõlpsasti kontrollida sellise kutsealase praktika toimumise tingimusi, eelkõige seda, kas katseaja sisu vastab riigisisest õigusest tulenevatele nõuetele. Konkreetsemalt võimaldavad sellised õigusnormid, nagu on kõne all põhikohtuasjas – nagu märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus –, pädeval Austria advokatuuril, kui ta täidab oma seadusjärgset ülesannet teostada kontrolli advokaadikandidaadi ja tema praktikajuhendajast advokaadi üle, käia selles advokaadibüroos, tagamaks, et advokaadikandidaadi koolitus vastab advokaadi kutsealal tegutsemise nõuetele.
- 39 Tuleb siiski tõdeda, et kuna selle eesmärk on – nagu nähtub Euroopa Kohtule esitatud toimikust – tagada, et advokaat on omandanud rahuldava kogemuse riigisisest õigust praktiseerides ning Austria ametiasutuste ja kohtutega suhtlemisel, et tagada õigusteenuste saajate kaitse ja korrakohase õigusemõistmise eesmärkide saavutamine, mida taotletakse põhikohtuasjas kõne all olevate riigisiseste õigusnormidega, siis läheb tingimus, mille kohaselt peab jurist läbima teatava osa kutsealasest praktikast sellise advokaadi juures, kelle asukoht on asjaomases liikmesriigis, kaugemale sellest, mis on vajalik nende eesmärkide saavutamiseks.
- 40 Juristide läbitav praktika Austria advokatuuri kuuluva, kuid teises liikmesriigis asuva advokaadi juures – praktika, millega kaasneb nõue tõendada liikmesriigi pädevates ametiasutustes, et selle sooritamine võimaldab saada samasuguse kogemuse nagu see, mida pakub erialane praktika advokaadi juures, kelle asukoht on Austrias – kujutab nimelt endast meetet, mis võimaldab saavutada eesmäärke, mis on seatud niisuguste õigusnormidega, nagu on kõne all põhikohtuasjas ja mis näivad vähem koormavad kui nende õigusnormidega kehtestatud piirang.
- 41 Sellega seoses tuleb esiteks märkida, et üldiselt ei saa eeldada, et jurist, kes läbib kutsealase praktika advokaadi juures, kes kuulub küll Austria advokatuuri, ent kelle asukoht on teises liikmesriigis, ei saaks saada piisavat koolitust ega omandada Austria õiguse praktiseerimisel piisavat kogemust, mis on samaväärne sellega, mida omandaks jurist, kes läbib oma praktika Austrias. Neil asjaoludel on kohustus esitada piisavad tõendid asjaolu kohta, et niisuguse praktika

kestel läbitud tegevus annab väljaõppe ja kogemuse, mis on samaväärne sellega, mille annaks praktika läbimine advokaadi juures, kelle asukoht on Austrias, sobiv tagamaks, et selle praktika eesmärgid on tõepoolest saavutatud.

- 42 Teiseks on selliste õigusnormide raames, nagu on mainitud käesoleva kohtuotsuse punktis 40, pädevatel asutustel jätkuvalt võimalik tõhusalt kontrollida katseaja toimumise tingimusi.
- 43 Kõigepealt võivad nad juhul, kui nad peavad seda nende käsutuses olevate andmete põhjal tarvilikuks, kutsuda advokaadikandidaadi ja tema praktikajuhendaja enda juurde, et saada selgitusi kutsealase praktika käigu kohta, andes vajaduse korral korralduse see praktika katkestada või keeldudes seda arvesse võtmast juhul, kui keeldutakse sellele kutsele vastamast. Lisaks nähtub RAKi avaldustest Euroopa Kohtus toimunud kohtuistungil, et ta esitab selliseid kutseid, kui on põhjendatud kahtlus, kas advokaadikandidaadi väljaõppe nõudeid advokaadi kutsealal tegutsemise kohta on konkreetsetel juhtudel järgitud.
- 44 Seejärel, võttes arvesse, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu kirjeldatud olukorras on nii advokaadikandidaat kui ka praktikajuhendajast advokaat selle riigi advokatuuri liikmed, kelle alla advokaadikoolitus kuulub, on kutseasutused tavaliselt pädevad määrama neile distsiplinaarkaristusi, kui nad püüavad eksitada pädevaid asutusi praktika sisu osas või mitte järgida kontrollimeetmeid, mis on kehtestatud selle praktika nõuetekohase toimumise tagamiseks.
- 45 Lõpuks tuleb märkida, et kuigi on tõsi, et selliste õigusnormide raames, nagu on mainitud käesoleva kohtuotsuse punktis 40, ei ole pädevatel asutustel tingimata võimalik pääseda kontrolli eesmärgil praktikajuhendaja büroosse, ei saa sellist juurdepääsu pidada põhikohtuasjas kõne all olevate õigusnormide eesmärkide saavutamiseks hädavajalikuks. Lisaks nähtub RAKi poolt kohtuistungil esitatud teabest, et praktikas kasutas ta vähem piiravaid kontrollimeetmeid kui kohapealne kontroll advokaadibüroodes, et kontrollida, kas kutsealase praktika eesmärgid on täidetud.
- 46 Asjaolu, et Austria õiguse kohaselt on advokaadikandidaadil pärast seda, kui ta on läbinud 18 kuu pikkuse kutsealase praktika advokaadi juures, kelle asukoht on Austrias, väga ulatuslik esindusõigus, ei sea eeltoodut kahtluse alla, kuna selliste õigusnormide kohaselt, nagu on mainitud käesoleva kohtuotsuse punktis 40, on töökogemus, mille jurist omandab pärast selle kutsealase praktika läbimist, võrdväärne töökogemusega, mille sama perioodi lõppedes omandas advokaadikandidaat, kes läbib kutsealast praktikat Austrias asuva advokaadi juures.
- 47 Lisaks, kuna eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et põhikohtuasjas kõne all olevad õigusnormid põhinevad loogikal, mis on võrreldav direktiivi 98/5 artikli 10 lõike 1 loogikaga, siis tuleb tõdeda, et liidu seadusandja poolt selle direktiivi vastuvõtmise ajal tehtud valik meetmete kohta, mida liikmesriigid võivad kehtestada advokaatidele, kes on omandanud kutsekvalifikatsiooni teises liikmesriigis ja soovivad tegutseda oma kutsealal nende territooriumil, ei saa piirata EL toimimise lepingu sätete kohaldamist olukorraga, mis ei kuulu selle direktiivi kohaldamisalasse.
- 48 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata, et ELTL artiklit 45 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis kohustavad läbima teatava osa advokaadi kutsealale pääsemiseks vajalikust kutsealasest praktikast, mille jooksul on advokaadikandidaadil teatavas ulatuses õigus tegutseda esindajana selle liikmesriigi kohtutes, advokaadi juures, kelle asukoht on selles liikmesriigis, välistades võimaluse, et seda praktikat võiks sooritada advokaadi juures, kelle asukoht on teises liikmesriigis, kuigi see advokaat on

esimesena nimetatud liikmesriigi advokatuuri liige ja selle praktika raames läbitud tegevused puudutavad esimesena nimetatud liikmesriigi õigust, ega võimalda seega puudutatud juristidel läbida kõnesoleva praktika seda osa teises liikmesriigis asuva advokaadi juures, tingimusel, et nad tõendavad pädevatele riigisisestele asutustele, et sellisel kujul, nagu see sooritatakse, annab see praktika neile väljaõppe ja kogemuse, mis on samaväärsed nendega, mille annab praktika advokaadi juures, kelle asukoht on esimesena nimetatud liikmesriigis.

Kohtukulud

- 49 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kolmas koda) otsustab:

ELTL artiklit 45 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis kohustavad läbima teatava osa advokaadi kutsealale pääsemiseks vajalikust kutsealasest praktikast, mille jooksul on advokaadikandidaadil teatavas ulatuses õigus tegutseda esindajana selle liikmesriigi kohtutes, advokaadi juures, kelle asukoht on selles liikmesriigis, välistades võimaluse, et seda praktikat võiks sooritada advokaadi juures, kelle asukoht on teises liikmesriigis, kuigi see advokaat on esimesena nimetatud liikmesriigi advokatuuri liige ja selle praktika raames läbitud tegevused puudutavad esimesena nimetatud liikmesriigi õigust, ega võimalda seega puudutatud juristidel läbida kõnesoleva praktika seda osa teises liikmesriigis asuva advokaadi juures, tingimusel, et nad tõendavad pädevatele riigisisestele asutustele, et sellisel kujul, nagu see sooritatakse, annab see praktika neile väljaõppe ja kogemuse, mis on samaväärsed nendega, mille annab praktika advokaadi juures, kelle asukoht on esimesena nimetatud liikmesriigis.

Allkirjad